

Sanja Vulić

ODNOS TVORBE RIJEČI PREMA DRUGIM GRANAMA
JEZIKOSLOVLJA NA PRIMJERU
GRADIŠĆANSKOHRVATSKIH IDIOMA

UDK: 811.163.42'282.4'366(436.3)

Rukopis primljen za tisak 15.06.2007.

Izvorni znanstveni članak

Original scientific paper

Recenzenti: Iva Lukežić, Silvana Vranić

U radu se, na primjeru gradišćanskohrvatskih idioma, razmatra odnos tvorbe riječi i fonologije, morfologije, sintakse, leksikologije, semantike, stilistike, etimologije, sociolingvistike i jezika u kontaktu. Posebna je pozornost posvećena odnosu tvorbe riječi i semantike.

Ključne riječi: *tvorba riječi, fonologija, morfologija, sintaksa, leksikologija, semantika, stilistika, etimologija, sociolingvistika, kontaktna lingvistika, gradišćanskohrvatski idiomi, odnos*

Kratka uvodna napomena

Poznato je, i u posljednjih nekoliko godina više puta istaknuto, da se pri dijalektološkim istraživanjima u hrvatskoj filologiji u pravilu najveća pozornost posvećuje fonološkim raščlambama, često i morfološkim osobinama, a usto istraživači obično pokazuju i srazmjerno veliko zanimanje za leksik koji se onda nerijetko i leksikografski obrađuje. Najmanje se pozornosti u pravilu posvećuje rječotvorbenim raščlambama. Više je razloga zbog kojih se rječotvorje uglavnom izostavlja u dijalektološkim raspravama, a jedan od važnijih razloga nedvojbeno valja tražiti u brojnim neriješenim pitanjima pri utvrđivanju odnosa tvorbe riječi prema drugim granama jezikoslovlja, tj. prema fonologiji, morfologiji, sintaksi, leksikologiji, semantici, stilistici i etimologiji, a isto tako i u brojnim otvorenim pitanjima iz područja međujezičnih, međunarječnih i međudijalekatnih kontakata, također iz područja sociolingvistike u najširem smislu.

Odnos tvorbe riječi i fonologije

Kada se u okviru razmatranja tvorbe riječi u skupini govora, u dijalektu, ili u narječju uspoređuju fonološke inačice različitih tvorenica, njihovih tvorbenih osnova ili pak tvorbenih jedinica, odnosno prefikasa i sufikasa u pojedinim mjesnim govorima, jasno je da su to dodirne točke u kojima se susreću tvorba riječi i fonologija. Upravo zbog fonoloških značajki tvorenica u cjelini, odnosno zbog fonoloških značajki njihovih tvorbenih osnova i tvorbenih jedinica, nameće se potreba uvođenja nadtvorenica, hipersufikasa i hiperprefikasa kao apstraktnih pojmova u tvorbi riječi. No pri takvim se raščlambama točno zna što je fonološko, a što rječotvorbeno obilježje pojedinoga leksema. Usporedimo li npr. fonološke inačice tvorbenih osnova u sufiksanim tvorenicama *grmljāvina* (Hrvatski Jandrof, Novo Selo u Slovačkoj) i *germljāvina* (Filež), napravili smo izlet iz tvorbe riječi u fonologiju, jer je s rječotvorbenoga gledišta potpuno nevažno je li riječ o inačici *grmljavina* ili *germljavina*. Zato je takav tip fonoloških varijacija za predmet ovoga rada nebitan. Već je drukčiji odnos prema inačicama *grmjāvina* (Pinkovac) i *grmljāvina* (Stinjaki). Pri stavljanju u suodnos tih dviju realizacija neminovno se događa kontakt tvorbe riječi i fonologije jer se u drugom primjeru događa glasovna promjena na granici tvorbene osnove i sufiksa. Tvorba riječi i fonologija u međusobnom su suodnosu i pri razmatranju glasovnih promjena na granici prefiksa i tvorbene osnove, što uključuje i određivanje alomorfa pojedinih prefikasa. Fonološke inačice u okviru nadtvorenica odražavaju, naravno, stanje u fonološkom sustavu pojedinih govora. Povezivanje tvorbe riječi i fonologije neizbježno je i pri razmatranju fonoloških inačica tvorenica tipa *Krstitelj* (Pajngrt) i *Krstitej* (Pinkovac). Fonološke sufiksalne inačice *-telj* i *-tej* nameću određivanje arhisufiksa / hipersufiksa, a time i nadtvorenice. Naravno, u razmatranom je primjeru hipersufiks *-telj*, a nadtvorenica *Krstitelj*.

Ponekad različiti akcenti homografnih tvorenica upozoravaju na njihova različita značenja, a samim tim i na drukčije tvorbene preoblake, naravno unutar jednoga govora. Tako npr. u govoru Pajngrta tvorenice *sěštrica* i *sestrica* imaju isti tvorbeni opis, tj. imenička osnova *sestr-* + *-ica*. Međutim, taj je tvorbeni opis rezultat različitih tvorbenih preoblaka, tj.:

sěštrica → mala sestra,

sestrica → najbliži ženski rod iza sestre (tj. roduca).

Obje su realizacije tvorbeno motivirane izvedenice od imenice *sěstra*. Različit akcenat u ovom slučaju ne upozorava na fonološke inačice iste tvorenice nego na dvije posebne tvorenice s različitim značenjem.

U tvorbenom je smislu srodan primjer izvedenica *košćica*. Ta izvedenica u gradišćanskohrvatskim¹ idiomima vrlo rijetko ima deminutivno značenje 'mala kost' (npr. u govoru Židana *košt'ica* je deminutiv od *kuōst*). Inače, u većini se govora dogodio semantički pomak pa *košt'ica* označuje neku određenu kost u tijelu. Najčešće je to 'gležnajska kost' (Pandrof, Filež). Tako je *košt'ica* u oba značenja derivat od riječi *kuōst* s tvorbenim opisom *kost* + *-ica* (s jotovanjem i jednačenjem po mjestu tvorbe na granici tvorbene osnove i sufiksa). No židanska realizacija ima drukčiju tvorbeno preoblaku od pandrofske i fileške.

¹ Dalje se u tekstu rabi kratica *gh*.

Iz navedenih je primjera jasno da se tvorba riječi i fonologija susreću i pri razmatranju tvorenica u jednom mjesnom govoru i u skupini govora. Bitna je razlika u tom što fonološke značajke unutar jednoga mjesnoga govora ne zahtijevaju uključivanje dijakronije u rječotvorbenu analizu, odnosno ne nameću uvođenje apstraktnih tvorenica i tvorbenih jedinica.

Npr., u govoru je Hrvatskoga Groba slovački jezikoslovac Václav Vážný 1925. zabilježio odnos *sviča* → *svička* pri tvorbi deminutiva sufixsom *-ka* (str. 168). Danas se u Hrvatskom Grobu, pod utjecajem slovačkoga jezika govori *sviča* pa se tu sada na sinkronijskoj razini već može govoriti o promjeni *č* > *c* završnoga fonema osnove pri tvorbi deminutiva. Naravno, dijakronijski nam pristup jasno pokazuje da se zapravo dogodila promjena *č* > *c*, a ne *c* > *č*. Na sinkronijskoj pak razini preostaje nam ili tumačenje *sviča* → *svička* s promjenom *c* > *č* na tvorbenom šavu, ili pak utvđivanje prestanka tvorbenoga odnosa zbog poteškoće u uspostavljanju formalne veze.

Analiza bi bila još kompliciranija kada bi se npr. unutar prefikasa i sufixasa s različitim naglascima vršila diferencijacija s obzirom na naglasak. Zbog pojednostavljenja rječotvorbene analize, takve se naglasne inačice u ovom radu razmatraju ne samo kao jedan hiperprefiks, odonosno hipersufiks, nego također i kao jedan sufixs, npr. *priglâvak* (NS u Slovačkoj, Čunovo, Filež) i *priglavak* (Frakanava), odnosno *podglavâča* (npr. Pandrof, Trajštof, Klimpuh, Pajngrt) i *podglavâča* (Bandol). Isto tako nije vršena ni diferencijacija s obzirom na nenagašenu kvantitetu, pa se takve inačice također smatraju pojavom u okviru jednoga sufixsa, npr. *naprŕšnjak* (Novo Selo u Slovačkoj, Dubrava), *naprŕšnjāk* (Čunovo) u okviru hipersufiksa *-ak*. Naravno, ukoliko pak sve terenske potvrde imaju nenaglašenu dužinu, onda je takav i hipersufiks. Takav je npr. hipersufiks *-ilka* jer su terenske potvrde izvedene sufixsima *-ilka* i *-luka* koji su fonološke inačice unutar navedenoga hipersufiksa: *kosilka* (Šuševo), *cidilka* (Šuševo), *cidiluka* (Uzlop).

Odnos tvorbe riječi i morfologije

Odnos tvorbe riječi i morfologije najviše dolazi do izražaja kod graničnih slučajeva. Neki su naime oblici, koji se tradicionalno razmatraju u okviru morfologije, zapravo na granici između morfologije i rječotvorja. Tu ponajprije mislim na tvorbu glagolskih pridjeva i glagolskih priloga, zatim na tvorbu komparativa i osobito superlativa pridjeva, a također i na perfektivizaciju, imperfektivizaciju i iterativizaciju glagola, te posebice na prefiksalsnu tvorbu svršenih glagola. Glagoli koji su načinjeni prefiksalsnom tvorbom u pravilu se značenjski razlikuju od polaznoga, osnovnoga glagola, jer različiti prefiksi uzrokuju različita značenja ili nijanse značenja. Kad je riječ o tvorbi imenica, rubnom se pojavom između rječotvorja i morfologije ponekad smatra tvorba glagolske imenice, a u stanovitom smislu i mocijska tvorba, te tvorba umanjenica i uvećanica.

Po jednom se jezikoslovnom pristupu morfologija sastoji od dva dijela: fleksije i tvorbe. Po takvom bi pristupu npr. riječ *peljač* valjalo rastaviti na *pelj* – *ač* – *ø*. Pritom je *pelj* leksički dio, dok su *ač* i *ø* tvorbeni i relacijski morfem, pa stoga njihova analiza pripada morfologiji. Drugim riječima, takav pristup ne smatra tvorbu samostalnom granom jezikoslovlja, ravnopravnom s morfologijom nego je tu tvorba riječi tek dio morfologije, zajedno s fleksijom. Takav nam je pristup neprihvatljiv jer je bitna razlika između morfologije

i tvorbe riječi u tom što se u sklopu morfologije analiziraju različiti oblici iste riječi, dok tvorba riječi istražuje postanak novih riječi na temelju postojećih. Zato je tvorba riječi posebna grana jezikoslovlja, a ne tek dio morfologije.

U skladu s tom spoznajom, jedna od bitnih razlika morfološkoga i tvorbenoga sustava jest što je morfološki sustav načelno zatvorenoga tipa, dok je tvorbeni sustav otvoren, neograničen. Dokle god neki jezik ili govor potpuno ne ugasne, uvijek postoji mogućnost izvođenja novih riječi i stvaranja novih tvorbenih obrazaca, kao i novih odnosa između osnove i tvorbenih jedinica.

Uloga morfologije i tvorbe riječi nije u svim jezicima ista. Koliko je značajno mjesto tvorbe riječi u pojedinom jeziku ili tipu jezika, može se zaključiti iz brojčanoga odnosa motiviranih i nemotiviranih riječi u sintetičkim i u analitičkim jezicima. Zato engleski npr. karakteriziraju uglavnom tvorbeno nemotivirane riječi. U tom je jeziku znatno manje izvedenica i složenica nego u hrvatskom. U engleskom prevladava sintaktičko-semantička tvorba i preobrazba. Preobrazba je najuobičajenija, npr. *painting* je imenica i glagol. Izostaju značenja podvida glagola izraženih sufiksacijom. Zato je u jezicima poput npr. engleskoga, u kojem su morfološki oblici znatno manje diferencirani nego u hrvatskom, prihvatljivo da se tvorba riječi smatra dijelom morfologije. Kad je riječ o izvedenicama, u engleskom su česte derivacije koje označuju vršitelja radnje, obično sa sufiksom *-er*, npr. *singer*, *painter*. Također su česte složenice tipa *batman*, *pizzaman*.

Vrativši se opet odnosu morfologije i tvorbe riječi, valja istaći da taj odnos najviše dolazi do izražaja pri izboru formalnoga (umjesto semantičkoga) kriterija pri klasifikaciji tvorbenih elemenata. Tada razmatramo od kojih vrsta riječi nove riječi nastaju. U tom je smislu pri tvorbi imenica bitno kojoj vrsti riječi pripada osnova novotvorenicama. Ako je osnova novotvorene imenice također imenica, važno je kojega je roda. Ako je novotvorena imenica izvedena od glagola, važno je znati je li tvorbeno osnova prezentska ili infinitivna, je li imenica izvedena od svršenoga ili nesvršenoga glagola itd. Takav pristup nipošto ne podrazumijeva isključivanje semantike iz tvorbenoga opisa nego podrazumijeva da se tvorenice razvrstavaju prema tvorbenim jedinicama u okviru kojih se onda razmatraju njihova značenja. Semantički bi pak pristup podrazumijevao razvrstavanje tvorenica ponajprije prema značenjima, a u okviru značenjskih skupina prema tvorbenim jedinicama. U hrvatskom je jezikoslovlju takav pristup tvorbi riječi promicala Eugenija Barić.

Odnos tvorbe riječi i sintakse

Odnos tvorbe riječi i sintakse dijelom je određen i činjenicom što su rječotvorbeni odnosi na sinkronijskoj razini isključivo horizontalni, a time i sintagmatski. No nedvojbeno je odnos sintakse i tvorbe riječi najvažniji pri tvorbenoj analizi čistih složenica, zatim tvorenica nastalih složeno-sufiksalsnom tvorbom, ili pak prefiksalsno-složenom tvorbom, jer je u takvih tvorenica moguće analizirati sintagmatski odnos dviju ili više osnova.

Naravno, odnos tvorbe riječi i sintakse važan je i pri sintaktičko-semantičkoj tvorbi, koja je iznimno plodna² u polisemiji. U takvim se primjerima analizira odnos članova

² Zbog specifičnoga manjinskoga položaja gh. idioma, drukčiji su kriteriji za određivanje plodnosti i neplodnosti tvorbenih jedinica i tvorbenih obrazaca. To znači da je sâm pojam plodnosti kao rječotvorbenoga termina u manjinskim sustavima nešto drukčijega značenja nego npr. u suvremenom hrvatskom književnom jeziku.

sintagme koji tvore sintaktičko-semantičku tvorenicu. Tako je npr. *stie'ljna prâtež* 'posteljina' (Šušev) atributna sintaktičko-semantička tvorenica, dok je npr. *prâtež na prisiêt* 'vjenčanica' (Židan) objektna sintaktičko-semantička tvorenica.

Odnos tvorbe riječi i leksikologije

Leksikologija i tvorba riječi u vrlo su tijesnom međusobnom odnosu jer tvorbom nastaju nove riječi koje su opet predmetom leksikoloških analiza. Nastajanje i nestajanje riječi u tvorbenom lancu također ne mijenja samo rječotvorbene nego istodobno i leksičke odnose. Zato je odnos leksikologije i tvorbe riječi nerijetko predmetom razmatranja domaćih i stranih jezikoslovaca.

U svom radu "Neki problemi tvorbe riječi" Zorica Vučetić piše: "Svakako, glavni izvor leksičke kreativnosti u jeziku je tvorba riječi. Polazeći s tog stanovišta, tvorbu riječi treba promatrati prvenstveno u perspektivi leksikološkog studija." (str. 135).

Branka Tafra, u svom radu "Leksikalizacija kao leksikološki i leksikografski problem" ističe: "Leksikon se u hrvatskom jeziku popunjava uglavnom tvorbom, i to najčešće izvođenjem i slaganjem, a potom raznim oblicima posuđivanja." Zato je "leksikalizacija problem ne samo leksikologiji, nego i tvorbi jer njome nastaju nove riječi bez obzira na to što pritom nisu posrijedi uobičajeni tvorbeni modeli" (str. 577). B. Tafra leksikalizacijom naziva rubne tvorbene načine, u koje svrstava preobrazbu, srastanje i sintaktičko-semantičku tvorbu. Usto preobrazbu smatra nultom derivacijom (str. 577- 579).

Strani su lingvisti također razmatrali narav toga odnosa. Tako npr. ruski lingvist Ju. S. Stepanov u svojoj knjizi *Osnovy obšego jazykoznanija* (1975.) u poglavlju Slovoobrazovanie (str. 151-158) ističe važnost tvorbe riječi kao dijela jezikoslovlja koji povezuje leksikologiju i gramatiku u užem smislu (str. 156).

U gh., odnos tvorbe riječi i leksikologije vrlo često dolazi do izražaja u različitim mjesnim govorima. Npr. od imenice *gušća* u značenju 'gusto grmlje', u ghkj. je sufiksom *-ara* derivirana imenica *guščara*, koja u tom idiomu ima isto značenje kao osnovna riječ. U gh. govorima se međutim te dvije imenice obično ne rabe istodobno. Zato se pri tvorbi riječi *guščara* rabi drukčiji tvorbeni obrazac, ali isti sufiks *-ara*. Tako je npr. u govoru Pajngрта imenica *guščāra* izvedena od komparativa *güšći*, *-a*, *-e*. U Stinjakima je pak tvorbeno inačica *guščārina* također derivirana od komparativa, ali sufiksom *-arina*.

Općenito se može reći da je u gh. govorima tvorba augmentativa vrlo slabo plodna. Tako su npr. u govoru Bizonje uobičajeni deminutivi *nōgica* i *ruki'ca*, dok augmentativi izostaju. U Židanu se pak umjesto uvećanice od riječi *nōga* rabi u značenju 'nožurda' poseban leksem *čāmpa*, a umjesto uvećanice od imenice *ruka* rabi se u tom značenju poseban leksem *prōca*.

U značenju 'život' u svim se gh. idiomima rabi isključivo imenica *žitak*, npr. *žitāk* (Bizonja, Gieca, Vorištan, Pajngrt, Veliki Borištof, Filež, Prisika, Židan), *žitak* (Čemba), *žitāk* (Pinkovac, Veliki Medveš), *žitāk* (Stinjaki), *žitēk* / *žitēk* (Umok i Vedešin), *žitak* (Hrvatski Cikljin, Poljanci). Etimologijski gledano, ta je imenica izvedena od glagola *žiti*. No budući da u gh. govorima taj glagol ne postoji, imenica *žitak* je u svim gh. govorima netvorbeno riječ, a isto tako u ghkj. Taj primjer dobro ilustrira povezanost leksičkoga fonda

i rječotvorbenih odnosa. Gerhard Neweklowsky u svojoj monografiji o gh. govorima također navodi da je *žitak* na sinkronijskoj razini netvorbena riječ u gh. (str. 222). No imenicu *žutince* u govoru Stinjaka valja smatrati izvedenicom sufiksom *-ince* jer se u istom govoru rabi pridjev *žūt*. U ghkj. su prihvaćeni latinizmi *misa* (usporedno s *maša*) i *misal* 'misna knjiga'. Zbog usporedne uporabe obiju imenica, *misal* je na sinkronijskoj razini tvorbeno motivirana riječ sa stranom osnovom i sufiksom. Međutim, u govoru Novoga Sela u Slovačkoj *misāl* je netvorbena riječ jer se usporedno ne rabi riječ *misa* nego samo *māša*, pa nije moguće uspostaviti tvorbeni opis. Inače se u gh. čakavskim govorima rabi samo imenica *maša* te dvočlani izraz *mašna knjiga* nastao sintaktičko--semantičkom tvorbom.

Ti nam primjeri dobro ilustriraju kako leksički odnosi uvjetuju ne samo nastanak nego i izostanak tvorbenih odnosa. Jezikoslovac Marko Samardžija definira paronime kao riječi s istom osnovom, sličnim glasovnim sastavom i različitim sadržajem, npr. akademac, akademičar, akademik. Upravo među paronimima ima puno riječi koje su u međusobnoj tvorbenoj vezi. To znači da se tvorbeni lanci i tvorbeni prstenovi vrlo često sastoje upravo od paronima. Tako se npr. u govoru Bizonje sljedeći imenički tvorbeni prsten sastoji upravo od paronima:

mesārnica 'prostorija u kojoj radi mesar'

/

mēsār 'mesar' → *mesari*'ja 'mesarski obrt'

/

mesari'ca 'žena mesar'

No premda su često povezane, tvorba riječi i leksikologija bitno se razlikuju ne samo po tome što su sve riječi predmetom razmatranja leksikologije, dok se tvorba riječi bavi samo onim riječima koje su tvorbeno motivirane – nego je značajna razlika i to što tvorbeno značenje neke tvorenice može biti šire ili uže od njenoga leksičkoga značenja. Na taj se način u odnos između tvorbe riječi i leksikologije uključuje i treća disciplina, a to je semantika.

Odnos tvorbe riječi i semantike

Tijesna povezanost tvorbe riječi i semantike dolazi do izražaja pri utvrđivanju tvorbenoga značenja neke tvorenice, tj. pri sastavljanju tvorbenih preoblika, koje su sastavni i nezaobilazni dio rječotvorbene rašlambe. Bez tvorbene preoblake ne bismo npr. mogli znati da u gh. idiomima izvedenice *školar* i *školnik* ne znače isto. Zahvaljujući tvorbenim preoblikama *škuólnik* → on, ki podučava na škouli, te *školar* → on, ki grie va škoulu, te su riječi jasno semantički razgraničene. No budući da je ovom radu ponajprije riječ o gh. tvorenicama iz pojedinih mjesnih govora, i preoblake trebaju biti na istom mjesnom govoru kao i tvorenica. Naime, neka riječ koja je u jednom ili u više mjesnih govora tvorbeno motivirana, u ostalim mjesnim govorima može biti nemotivirana i obratno. Isto vrijedi i kada se uspoređuju tvorenice u ghkj. s tvorenicama u mjesnim govorima. No ni jedni ni drugi nipošto se ne smiju uspoređivati s rječotvorbenim odnosima u hrvatskim idiomima u matičnoj zemlji. Tako npr. imenica *predgrād* 'predgrađe' (Pinkovac), koja je u pinkovski govor preuzeta iz ghkj., u kojem je opet načinjena pod utjecajem suvremenoga hrvatskoga

književnoga jezika³, ni u pinkovskom govoru ni u ghkj. ne može se smatrati tvorbeno motiviranom zbog izostanka semantičke povezanosti na sinkronijskoj razini. Naime u pinkovskom se govoru, a isto tako u ghkj., riječ *grád* rabi u značenju 'utvrda'. U značenju 'predgrađe' bila bi motivirana možebitna tvorenica **predvaroš*, ali takva riječ u pinkovskom, a ni u drugim gh. govorima za sada nije potvrđena, kao ni u ghkj. U govoru pak Šuševa rabe se imenice *muôjer* 'ličilac i slikar' i *slikār*. Riječ *muôjer* je u tom govoru motivirana jer je izvedena od prezentske osnove glagola *muojat*. Imenica *slikār* nije motivirana riječ jer se u tom govoru ne rabi ni glagol *slikat* ni imenica *slika*. Riječ *slikār* preuzeta je u šuševski govor iz ghkj., a u ghkj. iz hkj. Međutim u ghkj. *slikar* je tvorbeno motivirana riječ jer je preuzet i glagol *slikati*.

U gh. govorima imenica *gospoda* nekoč je nedvojbeno bila zbirna imenica od *gospodin* i prema tome tvorbeno motivirana, tj. izvedena od skraćene osnove sufiksom *-a*. Danas, na sinkronijskoj razini takav bi tvorbeni opis eventualno bilo moguće primijeniti u ghkj., a i to vrlo nategnuto. U gh. govorima svih triju narječja postoji pak značenjsko razgraničenje. Naime, imenica *gospodin* redovito se rabi u značenju 'katolički svećenik', a usto ju je moguće rabiti u značenju 'Bog', ali u praksi se to rijetko kada događa. Nikada u mjesnim gh. govorima riječ *gospodin* ne označuje svjetovnoga uglednika, bilo koje vrste. Zbirna imenica *gospoda* obično se ne rabi u mjesnim govorima, a ukoliko se rabi, redovito se odnosi na svjetovnu gospodu, npr. *gospöda* (čakavski Filež), *göspoda* (štokavski Hrvatski Cikljin, kajkavski Umok i Vedešin). Sve navedene mjesne potvrde imenice *gospoda* valja smatrati netvorbenima zbog prekida semantičke veze s imenicom *gospodin* u tim govorima.

Tvorbena je motiviranost ili nemotiviranost riječi, kao i broježani odnos motiviranih i nemotiviranih riječi, važan čimbenik za određivanje semantičkoga sustava. Odnos semantike i tvorbe dolazi do izražaja i pri tvorbi doslovnih semantičkih kalkova tipa *dječji vrt* (Koljnof) prema njem. *Kindergarten*.

U gh. govorima u Slovačkoj rabe se tvorbene inačice *solnjčka* (Novo Selo, Dubrava) i *sólnička* (Hrvatski Grob), odnosno *sólnička* (Hrvatski Jandrof) u značenju 'solnica, slanik'. Sa stajališta genetske lingvistike u oba je slučaja riječ o izvedenicama od odnosnoga pridjeva *solni*. No upravo nam tvorbeno preoblika → naduoba na sol, stakalce na sol, nameće izvođenje sufiksom *-nička* (Hrvatski Grob, Hrvatski Jandrof), odnosno sufiksom *-njička* (Novo Selo, Dubrava). U tim primjerima tvorbeno preoblika nalaže izvođenje od imenice *sol* sufiksom *-nička*, odnosno *-njička*, a ne od odnosnoga pridjeva, jer bi preoblika s odnosnim pridjevom u tim govorima upućivala da je *solnička* / *solnjička* načinjena od soli, a ne da se u njoj sol čuva. Semantički odnosi na sinkronijskoj razini u ovom su slučaju važniji od genetskolingvističkih kriterija. Bez uključivanja semantike bilo bi moguće spomenuto izvođenje od pridjeva. Ako se pri određivanju tvorbenoga značenja zanemaruje semantička komponenta na račun formalnoga sustava, tvorbene preoblake mogu postati besmislene. Ako treba birati između besmislene tvorbene preoblake i uvođenja novoga tvorbenoga obrasca ili pak nove tvorbene jedinice, valja izabrati novi obrazac ili novu tvorbenu jedinicu. Ne smije se žrtvovati značenje da bi se sačuvalo što manja raznolikost forme, tj. formalne strane tvorbenoga sustava. Ako su npr. nekim sufiksom sve novotvorene imenice izvedene od pridjeva, a samo jedna od imenice, bolje je takvu tvorbenu realnost poštivati nego izmišljati nategnutu tvorbeno preobliku i time relativizirati značenje tvorenice. Dosadašnja

³ Dalje se u tekstu rabi kratica hkj.

praksa u rječotvorbenim analizama pokazuje da se uglavnom pribjegavalo rješenjima na štetu semantike. Tako npr. u hkj. pojedini teoretičari tvorbe riječi imenicu *brodolomnik* izvode iz pridjeva *brodolomni* što semantički nije najbolje rješenje, premda se taj pridjev rabi u standardnom jeziku. Isto vrijedi i za izvođenje riječi *oklopnik* iz pridjeva *oklopni*. Kaže se da je *oklopno vozilo*, ali ne i da je *oklopni čovjek*. Takav je pristup tvorbi riječi u hkj. rezultirao uvođenjem brojnih pridjeva za koje postoji mogućnost tvorbe u sustavu hkj., ali se u praksi nisu ostvarili, kao npr. *činovni*, *gromovni* itd. Zato imenice *činovnik*, *gromovnik* valja smatrati odimeničkim, a ne otprijednim tvorenicama. Tu se još jednom potvrđuje koliko je semantika u nas do sada zanemarivana. Ukratko, tvorbene preoblike i tvorbeni opisi ne bi trebali sadržavati riječi koje su potencijalno ostvarive u jezičnom (govornom) sustavu, ali u praksi nisu potvrđene.

Odnos leksikologije, semantike i tvorbe dolazi do izražaja pri nestanku pojedinih riječi iz nekoga mjesnoga govora. Nestanak riječi ne podrazumijeva nužno i nestanak njihova značenja. Kada jedna riječ nestane, a njezino značenje preuzme neka druga riječ, automatski se mijenjaju i tvorbeni odnosi u tom mjesnom govoru. U gh. govorima posebice je česta pojava da neki deminutiv izgubi obilježje deminutivnosti i preuzme značenje riječi od koje je izveden jer se ta riječ prestala rabiti. Na taj način ne dolazi samo do semantičkoga pomaka nego i do promjene rječotvorbenih odnosa jer nestankom osnovne, polazne riječi iz govorne uporabe, nekadašnji deminutiv prestaje biti tvorbeno motivirana i postaje netvorbena riječ, ako nije moguće izvođenje od neke druge riječi. U ghkj. se npr. rabi riječ *tepaló* 'stepalo' i od nje izveden deminutiv *tepalce*. Jasno je da je u ghkj. deminutiv deriviran sufiksom *-ce*. U govoru Trajštofa međutim ne rabi se više riječ *tepaló*, a nekadašnji deminutiv *tepaúce* preuzeo je značenje osnovne riječi. No budući da se još uvijek rabi glagol *tepsti*, moguće je izvođenje imenice *tepaúce* od prezentske osnovne toga glagola, ali sufiks je sada *-alce*, odnosno fonološka inačica *-auce* unutar hipersufiksa *-alce*.

U govoru Dubrave u Slovačkoj rabila se riječ *kúpa* u značenju 'čása' (Vážný, 1927, str. 280) i njen deminutiv *kúpica*. U govoru Novoga Sela u Slovačkoj u značenju 'čása' rabi se riječ *kúpica* (Vážný, 1927, str. 280). Novoselska je realizacija očito bivši deminutiv koji je izgubio značenje deminutivnosti. Time je novoselska *kúpica* postala tvorbeno nemotivirana riječ. Takvih je primjera puno. U ghkj. je *užince* 'konopčić' deminutiv od *uže*, a u Pinkovcu se bivši deminutiv *vužince* rabi u značenju 'konop' i tvorbeno je nemotivirana riječ na sinkronijskoj razini.

U pojedinim gh. govorima rabi se riječ *kip* 'slika' i od te riječi izvedeni deminutiv, npr. *kípac* < *kip* (Čemba) ili *kípāc* < *kip* (Novo Selo u Slovačkoj). Istovjetan je rječotvorbeni odnos zabilježio i Vážný 1927. u Novom Selu, Dubravi i Lamoču (str. 244, 275). Međutim, u govoru Hrvatskoga Groba već se tada nije više rabila riječ *kip* nego je deminutiv *kípac* preuzeo značenje osnovne riječi, a postupno se počeo rabiti novi deminutiv *kipčak* izveden od riječi *kípac*, odnosno od njene osnovne *kipc-*. Vážný je već daleke 1925. izvanredno zapazio da je riječ *kípac* u govoru Hrvatskoga Groba na sinkronijskoj razini netvorbena. U svojoj monografiji Vážný objašnjava da u govoru Hrvatskoga Groba *kípac* nije deminutiv jer se ne rabi *kip*, isto kao što *mravac* nije deminutiv jer se ne rabi *mrav*. Usto, stanje u govoru Hrvatskoga Groba uspoređuje sa stanjem u govorima Novoga Sela, Dubrave i Lamoča gdje je *kipac* deminutiv (str. 131.). Tako nam je Vážný ostavio izvrstan sinkronijski pristup tvorbi riječi u mjesnim govorima. Taj je dijalektolog već prije 80 godina shvatio i prihvatio da svaki mjesni govor ima svoj rječotvorbeni sustav koji je uvjetovan stvarnim tvorbenim

odnosima na sinkronijskoj razini. Primijetio je da se gubljenjem leksema i prijenosom, odnosno promjenom značenja stvara novi tvorbeni odnos i uvodi novi deminutivni sufix. Taj primjer V. Vážnoga izvanredno ilustrira odnos leksikologije, semantike i tvorbe riječi.

Semantičke promjene mogu uvjetovati promjene rječotvorbenih odnosa i kada nema prestanka uporabe pojedine riječi. Tako se npr. u govoru Čembe imenica *fâlat* rabi u značenju 'komad kruha'. Poslužimo li se dijakronijom otkrit ćemo da je od te riječi bio izveden deminutiv *falâčac*. Međutim riječ *falâčac* u tom je govoru dijelom promijenila značenje, što je rezultiralo gubljenjem semantičke komponente tvorbenoga odnosa s riječju *fâlat*. Danas se imenica *falâčac* rabi u značenju 'okrajak kruha'. Zbog semantičkoga pomaka, a time i gubljenja izravne semantičke povezanosti, izgubljena je i tvorbeni motiviranost riječi *falâčac* na sinkronijskoj razini, jer sama formalna veza nije dovoljna za uspostavljanje tvorbenoga odnosa.

U govoru Stinjaka riječ *dîdac* rabi se u značenju 'stari čovjek', isto kao i riječ *dîd* od koje je izvedena. Zato je to na sinkronijskoj razini sekundarna derivacija, odnosno sekundarna sufixacija. Prije pomaka značenja tvorenica *dîdac* bila je hipokoristik, pa tada taj tvorbeni odnos nije bio sekundarna sufixacija.

Riječ *zdiênčit* u govoru Novoga Sela u Slovačkoj nema deminutivno nego isto značenje kao osnovna imenica *zdênâc*. Dijakronijski nam pristup omogućuje da utvrdimo da je *zdiênčit* bivši deminutiv koji je postupno izgubio značenje deminutivnosti i preuzeo značenje osnovne riječi s kojom se usporedno rabi. Primjeri toga tipa pokazuju da nije uvijek nužno da se osnovna riječ prestane rabiti da bi njen deminutiv preuzeo njezino značenje. Neutraliziranje značenja deminutivnosti može biti posljedicom prečeste uporabe deminutiva u svim situacijama, što rezultira gubljenjem značenjske nijanse. Ta činjenica osobito vrijedi za novoselski govor zbog količine deminutiva te učestalosti njihove uporabe. Sljedeći bi stupanj u tom procesu mogao biti postupan prestanak uporabe riječi *zdênâc*.

Potpuno se isto može reći za imenice *hlâd* i *hlâdâk* u govoru Novoga Sela u Slovačkoj. Nekadašnji deminutiv *hlâdâk* na sinkronijskoj je razini izvedenica sekundarnom sufixacijom od osnovne riječi *hlâd*.

Neke pak imenice s formalne strane izgledaju tvorbeno motivirane, ali im značenje otkriva da to nisu. Tako je npr. imenica *tûtorica* (Trajštof) u značenju 'čičak' u potpunosti netvorbena na sinkronijskoj razini.

Višeznačna je riječ tvorbeno motivirana samo u onom značenju koje se može izraziti tvorbenom preoblikom, a u ostalim možebitnim značenjima, koja su najčešće sekundarna, gdje nije moguća preoblika, izostaje i tvorbeni motiviranost.

Odnos tvorbe riječi i semantike dolazi do izražaja i pri tzv. **semantičkoj tvorbi riječi** koja ne ulazi u tvorbu riječi u užem smislu. Tu se radi o promjeni značenja riječi bez prelaska u drugu vrstu riječi. Semantička tvorba ovom prigodom ne će biti razmatrana jer je s jedne strane neplodna u gh. govorima, a s druge ne uključuje promjene na planu izraza, koje su ipak osnovnom temom ovoga rada.

Kad je riječ o odnosu tvorbe riječi i semantike valja još upozoriti da se taj odnos ogleda i u podjeli tvorbenih sastavnica na autosemantičke (punoznačne, s vlastitim temeljnim značenjem) i sinsemantičke (nepunoznačne), koje su modifikatori značenja (ali bez vlastitoga temeljnoga značenja).

No ponajprije je povezanost tvorbe riječi i semantike izražena u podjeli tvorenicama s istim tvorbenim jedinicama u različite semantičke skupine.

Odnos tvorbe riječi i stilistike

U dosadašnjim radovima o tvorbi riječi općenito je prihvaćen stav da se stilski obilježene imenice izvode od stilski neobilježenih, a ne obrnuto (vidi npr. Babić, 1991, str. 303). Ruski lingvist V. I. Maksimov upozorava na jaku stilsku obilježenost uvećanica izvedenih sufiksom *-in(a)* u ruskom jeziku (str. 109-115). Odnos tvorbe riječi i stilistike s pravom smatra neodvojivim od odnosa tvorbe riječi i semantike. U novije je pak vrijeme odnos tvorbe riječi i stilistike razmatrala srpska lingvistica Milica Radović-Tešić. Njen je rad u ovom kontekstu posebice zanimljiv jer obrađuje segment vezan uz tvorbu riječi u srpskoj dijalektologiji, a ne u srpskom standardnom jeziku. Primjećuje veliku brojnost i plodnost sufikasa pri tvorbi pejorativa za žensku osobu u govoru Pive (str. 907-913). Poput ruskoga lingvista Maksimova, i ta autorica ističe nezaobilaznost semantike pri razmatranju odnosa tvorbe riječi i stilistike. No ovom prigodom moramo još dodati zaključak da radovi poput njezinoga nezaobilazno nameću i razmatranje odnosa tvorbe riječi i sociolingvistike.

Odnos tvorbe riječi i etimologije

Za utvrđivanje biti tvorbe riječi, posebice u dijalektologiji, vrlo je važno odrediti odnos tvorbe riječi prema etimologiji. Već je istaknuto da je bitna razlika između etimologije i tvorbe riječi to što etimologija istražuje podrijetlo riječi, kako je riječ nastala u pojedinom jeziku ili pak iz kojega je jezika posuđena, koji su jezici posrednici itd. S druge strane, tvorbu riječi isključivo zanima odnos pojedine riječi prema drugim riječima u sustavu toga govora u jednom određenom sinkronijskom presjeku. Zato i mnoge posuđenice i prevedenice (kalkovi) sa stajališta tvorbe riječi mogu biti tvorbeno motivirane, ako su tvorbeno raščlanjive na sinkronijskoj razini. Premda je npr. jasno da je imenica *arcibiskup* 'nadbiskup' u govoru Novoga Sela u Slovačkoj preuzeta kao gotova tvorenica iz slovačkoga (slc. *arcibiskup*), zbog tvorbene raščlanjivosti na sinkronijskoj razini, koja podrazumijeva osnovnu riječ *biskup* i prefiks *arci-*, smatramo imenicu *arcibiskup* tvorenicom, tj. tvorbeno motiviranom imenicom u novoselskom govoru. Stavimo li pak težište na podrijetlo te riječi, bilo na ishodišni jezik ili na jezike posrednike, pa počnemo istraživati na koji je način "putovala" ta tvorenica do novoselskoga govora, uspostavljamo okomit odnos među starijim i novijim potvrdama riječi i ulazimo u područje etimologije.

Kad je pak riječ o skupinama govora, osobito je pak važno istaći da se stavljanjem u suodnos fonoloških inačica pojedinih sufikasa ili prefikasa, te uvođenjem pojmova nadtvorenice, hiperprefiksa i hipersufiksa uzimaju u obzir i genetskolingvistički kriteriji, a ne samo sinkronijski odnosi. No nije uvijek jednostavno odlučiti što će se u okviru tvorbe riječi smatrati fonološkim inačicama u okviru zajedničkoga hipersufiksa, a što zasebnim samostalnim hipersufiksima. Za ilustraciju ću navesti mjesne potvrde tvorenicama u značenju 'noćobdija, noćni čuvar / stražar': *buöhtar* → on, ki buöhta (Novo Selo u Slovačko, Hrvatski Jandrof), *buöktar* < *buöktat* (Stinjaki), *buöhter* < *buöhtat* (Bizonja). Navedena tvorbena preoblika jasno pokazuje da je na sinkronijskoj razini u svim navedenim mjesnim govorima

ta imenica tvorbeno motivirana, tj. izvedena od prezentske osnove glagola. Etimologijski gledano tvorba nije izvršena u gh. nego je iz njemačkoga preuzeta gotova tvorenica (njem. *Wächter*) te fonološki prilagođena u pojedinim mjesnim govorima. Stupanj fonološke adaptacije nije svugdje isti, pa je to rezultiralo fonološkim inačicama osnove *buoht-* i *buokt-*. Narav sufikasa *-ar* i *-er* nije tako jednostavno objasniti. Moguća su dva pristupa. Prema jednomu, tvorenice *buohtar* i *buohter* izvedene su dvama različitim (hiper)sufiksima: (hiper)sufiksom *-er* koji je stranoga podrijetla i (hiper)sufiksom *-ar* koji se smatra domaćim jer je plodan pri tvorbi imenica od domaćih i od stranih osnova. Prema drugomu pristupu, sufiks *-er* u bizonjskoj tvorenici tek je fonološka inačica hipersufiksa *-ar*. U prilog takvoj postavci ide činjenica što se u hrvatskim govorima u Mađarskoj, u kojima se samoglasničko *r* izgovara sa svarabaktičkim *e* (npr. u Bizonji, Prisiki i Židanu *měrtvāc*), analogno počinje ostvarivati promjena $a > e$ u slijedu samoglasnik *a* + suglasnik *r* (ako *a* nije naglašeno). Tako se npr. u govoru Bizonje, Prisike i Židana blagdan svetoga Martina naziva *Mertinja*, premda za sveca ostaje ime *Mārtin*. Fonološka inačica *Mertinja* razvila se iz imena *Martinja* koje je redovito u gh. govorima. Međutim, u navedenim je govorima u Mađarskoj reduciran samoglasnik *a* u prednaglasnom položaju, tj. *Martinja* > *Mrtinja*). Na taj se način ostvarilo sekundarno samoglasno *r*, uz koje se zatim počeo izgovarati svarabaktički vokal *e*, tj. *Mrtinja* > *Mertinja*. Na isti bi se način moglo protumačiti nenaglašeno *-er* u bizonjskoj tvorenici *buöhter*. No budući da u sustavu gh. govora već postoji (hiper)sufiks *-er* koji je plodan u tvorbi sa stranim osnovama (npr. *boksati* > *bokser*, *trenirati* > *trenner*), smatram da je inačice *buöhtar* i *buöhter* prikladnije smatrati tvorbenim inačicama deriviranim različitim (hiper)sufiksima.

Isto se pitanje može postaviti pri razmatranju tvorenica *doseljenje* i *doselenje*. Pođemo li od postavke da su to fonološke inačice jedne nadtvorenice, reći ćemo da su obje izvedene od prezentske osnove glagola *doseliti* sufiksom *-jenje*, s jotovanjem na granici tvorbene osnove i sufiksa, nakon čega se u drugom primjeru dogodila depalatalizacija $lj > j$. Pođemo li pak od postavke da su to tvorbene inačice, reći ćemo da je prva izvedena sufiksom *-jenje*, a druga sufiksom *-enje*, naravno na sinkronijskoj razini. Time ćemo doduše zanemariti genetskolingvističke zakonitosti i uvesti dvije tvorbene jedinice umjesto jedne, ali ćemo zato znatno pojednostavniti tvorbeni opis, što je sa stajališta tvorbe riječi ipak važnije. U ovom slučaju opredjeljujem se za tvorbene inačice s dva komplementarna sufiksa jer se tako ne trebaju objašnjavati fonološke promjene, čime se pojednostavljuje tvorbeni opis na sinkronijskoj razini.

Pri tvorbi riječi u dijalektologiji treba imati na umu da ista tvorbeno jedinica u konkretnom rječotvorbenom sustavu jednoga mjesnoga govora funkcionira kao jedan prefiks / sufiks, dok u apstraktnom rječotvorbenom sustavu veće ili manje skupine govora ta ista tvorbeno jedinica može biti fonološka inačica dvaju različitih hiperprefikasa / hipersufikasa. Tako su npr. u okviru tvorbenoga sustava govora Klimpuha glagoli *üvlīt* 'uvući' i *užiēnit* (*se*) 'oženiti se' derivirani prefiksom *u-*. U apstraktnom pak rječotvorbenom sustavu gh. čakavskih govora u cjelini, prefiks *u-* u klimpuškoj tvorenici *üvlīt* pripada hiperprefiksu *u-*, dok je prefiks *u-* u klimpuškoj tvorenici *užiēnit* (*se*) fonološka inačica hiperprefiksa *o-*. Razmotrimo li pak gh. govore u cjelini, utvrdit ćemo da je klimpuška tvorenica *užiēnit* (*se*) jedna od fonoloških inačica gh. nadtvorenice *oženit* (*se*). Taj primjer pokazuje da jedinica koja je u konkretnom mjesnom govoru prefiks ili sufiks, u apstraktnom rječotvorbenom sustavu skupine govora može biti konkretna fonološka realizacija dvaju različitih apstraktnih

hiperprefikasa ili hipersufikasa. U ovom je slučaju klimpuški prefiks *u-* na apstraktnoj razini fonološka inačica dvaju različitih hiperprefikasa, tj. hipreprefiksa *u-* (*üvlīt*) i hipreprefiksa *o-* (*užiēnit (se)*).

Kad je riječ o odnosu sinkronije i dijakronije u tvorbi riječi, valja još imati na umu da sve riječi koje su etimološki prozirne, nisu automatski tvorbeno motivirane na sinkronijskoj razini. Mnoge su od njih na tvorbenom rubu zbog gubljenja prave semantičke veze. U gh. idiomima takvu situaciju najbolje ilustrira horonim *Gradišće* (ghkj.), *Gradišt'e* (Hrvatski Jandrof, Uzlop, Cindrof, Prodrštof, Pajngrt), *Gradišće* (Novo Selo u Slovačkoj, Prisika, Židan, Čajta, Narda, Pinkovac). Etimologija kazuje da je *Gradišće* 'zemlja gradov' no u stvarnosti je takvo tumačenje teško održivo, ali ipak ne u potpunosti nemoguće.

Pri razgraničenju tvorbe riječi od etimologije, u okviru hrvatskoga jezikoslovlja neprocjenjiv je doprinos dao Stjepan Babić, koji je pritom i objašnjavao zašto su njegovi prethodnici tvorbi riječi pristupali na drukčiji način: "Što se teoretske strane tiče, obrada je sve do polovice pedesetih godina ovoga stoljeća bila uglavnom mladoslavničarska. Temeljila se uglavnom na obradi u Maretićevoj *Gramatici i stilistici hrvatskoga ili srpskoga književnog jezika*, Zagreb, 1889., 1932. i 1963. Maretić nije razlikovao tvorbu riječi od etimologije, baratao je pojmom korijen koji nije bio jasno određen pa onda nije mogao jasno odrediti ni osnovu ni sufiks ni osnovne tvorbene elemente pa u tvorbu ubraja i jedinice koje to nisu, npr. netvorbene riječi kao *grob, mraz, brada, buha, gora, čvorak, papak, mlad, tih*, na temelju toga dobiva sufikse *-(a)m u ječam i jaram, -ata u lopata, pojata ...* Kako se *Gramatika hrvatskoga ili srpskoga jezika* I. Brabeca, M. Hraste i S. Živkovića, 1. izdanje 1952., temeljila na Maretićevoj gramatici, to ima iste nedostatke kao i Maretićeva, u jednom smislu još i pogoršane jer je kratka pa te nedostatke ne spašavaju brojni dobri primjeri kao u Maretićevoj. Preokret nastupa kad na scenu dolazi mlađi naraštaj koji je usvojio tekovine strukturalističkoga smjera. Očitovao se to pedesetih godina u tvorbenim člancima u časopisu *Jezik*, moje doktorske disertacije pod naslovom *Sufiksalna tvorba pridjeva u suvremenom hrvatskom ili srpskom književnom jeziku*" (Babić, 1998, str. 117). Tako s jedne strane tvorba riječi sve čvršće zauzima svoje mjesto u jezikoslovlju kao zasebna lingvistička disciplina, a isto tako i kao zaseban dio gramatike, tj. samostalan u odnosu na morfologiju. Međutim, prijepori i različiti pristupi tvorbi riječi rezultiraju i nesigurnošću pri klasifikaciji rječotvorbena pitanja. Tako npr. Ilija Protuder u svom jezičnom savjetniku naslovljenom *Pravilno govorim hrvatski 4* ima jedno poglavlje naslovljeno "Gramatičke dvojbe" (str. 9-40) u kojem razmatra morfološka pitanja, ali ne i rječotvorbena. Tvorba riječi je obrađena u posebnom poglavlju "Tvorbene dvojbe" (str. 97-108), kao što su i leksička i stilistička pitanja razmatrana u zasebnim poglavljima. To navodi na zaključak da autor toga jezičnoga savjetnika ne smatra tvorbu riječi dijelom gramatike.

Dosadašnji primjeri pokazuju da pri razmatranju tvorbe riječi u dijalektologiji (ali i općenito) vrlo često valja uzimati u obzir i različite fonološke, morfološke, leksičke i semantičke značajke riječi, a u manjoj mjeri i sintaktičke. Radi lakše preglednosti, primjeri su u ovom radu svrstavani u okvire odnosa tvorbe riječi i ostalih jezikoslovnih grana pojedinačno, no jasno je da se često radi o istodobnom prožimanju više jezikoslovnih grana, pa razmatranje postanka pojedine tvorenice često npr. istodobno otvara i fonološka, i leksikološka, i semantička, ili pak neka druga pitanja. Usto se rubno dotičemo i etimologijskih pitanja, a kad je riječ o idiomima u dijaspori, nezaobilazno je razmatranje međujezičnih kontakata u okviru tvorbe riječi, kao i sociolingvističkih pitanja.

Tvorba riječi u okviru međujezičnih kontakata

Odnos tvorbe riječi i jezika u kontaktu dolazi do izražaja pri preuzimanju riječi iz jednoga u neki drugi sustav. Tada se utvrđuje koje riječi nakon preuzimanja ostaju tvorbeno motivirane, a koje prestaju biti tvorbeno motivirane. Dominantni jezik može na manjinski jezični sustav mjesnoga govora u dijaspori utjecati na različite načine. Tako je npr. u govoru Hrvatskoga Groba više deminutiva nego u ostalim gh. govorima, što se može objasniti utjecajem slovačkoga jezika. Mnoge su tuđice u ostalim gh. govorima tvorbeno nemotivirani germanizmi ili hungarizmi. U govoru Hrvatskoga Groba situacija je drukčija jer je glavninu preuzetih slovakizama moguće tvorbeno raščlaniti na sinkronijskoj razini, npr. *klučka* 'ključanica' < *kluč*. Zato je i leksički fond horvatanskih⁴ imeničkih tvorenica različit od ostalih gh. govora. Isto tako, zahvaljujući slovačkom, u govoru Hrvatskoga Groba ima nekih izvedenica kojih nema ni u hkj. ni u gh. govorima. Takva je npr. imenica *palička* 'pletaća igla' koja je tvorbeno motivirana jer je preuzet i glagol *paličkovat*.

Važan je i odnos hkj. i ghkj., a preko ghkj. odnos hkj. i gh. govora. Valja naime imati na umu da je za svaki od sufikasa koji sudjeluju u tvorbi u hkj., velika vjerojatnost da će biti aktiviran i u ghkj. Preko ghkj. mnoge tvorenice bivaju prihvaćene i u gh. mjesnim govorima, gdje neke ostaju motivirane, a neke postaju tvorbeno nemotivirane. Postupni sve veći utjecaj hkj. na ghkj. najočitiji je pri usporedbi *Nimško-gradišćansko-hrvatsko-hrvatskoga rječnika* iz 1991. i *Pravnoga rječnika gradišćansko-hrvatsko-nimškoga* iz 1999. U potonjem je znatno više tvorenica preuzetih iz hkj., posebice različitih posuđenica, pa i tuđica. Preuzimanjem riječi koje je moguće tvorbeno raščlaniti ujedno se povećao i broj novih sufikasa u ghkj. Tako npr. na temelju Rječnika iz 1991. ne možemo u ghkj. utvrditi postojanje sufiksa stranoga podrijetla *-iza*. Spomenuti pak rječnik iz 1999., osim riječi *ekspert* (koja je uvrštena u Rječnik iz 1992.), sadrži i riječ *ekspertiza*, čime su stvoreni uvjeti za uvrštavanje sufiksa *-iza* u rječotvorbeni sustav ghkj. Za sada nije potvrđen u mjesnim govorima.

Usto, pojedine riječi koje su se nakon preuzimanja mogle smatrati netvorbenima, morale su se početi smatrati tvorbenima, nakon preuzimanja riječi koje su s njima u tvorbenoj vezi. Tako je npr. riječ *falsifikat* bila u ghkj. netvorbena, ali nakon što je u Rječniku iz 1999. potvrđen i glagol *falsificirati*, imenica *falsifikat* postala je tvorbena riječ. Isto tako, pojedine tvorenice koje su bile posljednje u tvorbenom lancu, postale su osnovama za izvođenje novih tvorenica. U rječniku iz 1992. nema imenice *slastičarna*, ali ima riječ *slastičar*. U rječniku iz 1999. uvrštena je *slastičarna*, pa je time riječ *slastičar* postala osnovom pri tvorbi nove riječi.

Neki sufiksi koji su već prije bili preuzeti u ghkj., postupno stupaju u drukčije tvorbene odnose, pa nastaju i tvorenice koje pripadaju novim tvorbenim obrascima i novim semantičkim skupinama. U Rječniku iz 1992. nije bilo tvorenice *starješina*, a u onom iz 1999. je prihvaćena. U hkj. ta se imenica tvori sufiksom *-ješina*, dok se u ghkj., zbog oblika *starji*, izvodi sufiksom *-ešina*. Na taj se način u ghkj. opet pojavio novi sufiks. Zbog te specifične situacije tvorbeni je sustav ghkj. u novije vrijeme fluidan, a time i sustavi pojedinih mjesnih govora, posebice u mlađih naraštaja. S druge strane, stari tradicionalni tvorbeni gh. sustav može se jasno razlučiti i opisati njegove bitne značajke. No valja istaći da stilski

⁴ Ktetik *horvatanski* za svoj govor rabi današnji naraštaj Hrvata u Hrvatskom Grobu u Slovačkoj.

obilježene izvedenice ghkj. u pravilu ne prihvaća od hkj., pa praktički izostaje vjerojatnost njihove pojave u gh. govorima. Pojedine tvorenice koje su iz hkj., preko ghkj., prihvaćene u pojedinim mjesnim govorima, u tim govorima imaju drukčije tvorbene odnose i drukčije sufikse. U govorima Čunova, Uzlopa i Klimpuha u novije se vrijeme počela rabiti imenica *bolni'ca* (usporedno s tradicionalnom posuđenicom *špítāl*). U ghkj. je moguće imenicu *bolnica* izvesti od osnove pridjeva *bolan, bolna, -o* sufiksom *-ica*. Međutim, u spomenutim mjesnim govorima taj se pridjev ne rabi nego samo realizacija *betiēžan*. Zato je moguća derivacija samo od prezentske osnove glagola *bolit* sufiksom *-ica*. Navedeni primjeri pokazuju da hkj. (preko ghkj.) u većoj mjeri utječe na leksički sustav mjesnih govora, a u nešto manjoj na rječotvorbeni jer gh. govori uspostavljaju i vlastite posebne tvorbene odnose među riječima.

U ghkj. je iz gh. književnosti preuzeta glagolska imenica *zveličenje* 'vječni spas' koja je sufiksom *-enje* derivirana od prezentske osnove glagola *zveličiti se* 'doći u raj'. Obje su riječi, a time i tvorbeni odnos na sinkronijskoj razini, u gh. tekstove preuzete iz kajkavskih nabožnih knjiga kojima su se gradišćanski Hrvati služili. Iz ghkj. ta tvorenica slabo ulazi u mjesne govore. Poznate su potvrde samo iz dvaju mjesnih govora, tj. *zveličiēnje* (Veliki Borištof) i *zveličiēnje* (Petrovo Selo).

Već je više puta spomenuto da prelazak neke tvorenice iz jednoga jezičnoga (govornoga) sustava u drugi, često puta rezultira promjenom tvorbenoga obrasca. Tako je npr. iz hkj. u ghkj. preuzeta tvorenica *učenjāk*. U hkj. je tvorbeno, a istodobno i leksičko značenje moguće opisati preoblikom → onaj koji je učen, učen čovjek, pa je to izvedenica od glagolskoga pridjeva, sa sufiksom *-jāk*. U ghkj. se međutim ne rabi pridjev *učen* nego *učan*, pa je *učenjāk* → on, ki je učan, tj. učan človik. Zbog toga je izvođenje moguće ili od skraćene osnove *uč-* glagolskoga pridjeva *učan, učna, -o*, ili pak od pune prezentske osnove glagola *učiti*. Zbog promjene preoblike, odnosno zbog promjene polazne riječi u tvorbenom postupku, mijenja se tvorbena osnova, ali i sufiks, pa je u ghkj. to izvođenje sufiksom *-enjāk*. Ta tvorenica u pravilu nije prihvaćena u gh. govorima. Zabilježila ju je samo u svojoj monografiji Helene Koschat kao potvrdu iz Pajngrta (str. 94, 284). Iz toga rada ju je u svoju knjigu preuzeo G. Neweklowski (str. 219, 341), također kao pajngrtsku riječ. Pretpostavljam ipak da se u pajngrtskom govoru ta riječ ne rabi. No budući da je H. Koschat Pajngrčanka, a rabi riječ *učēnjāk*, smatrala je to dovoljnim razlogom da ju uvrsti u pajngrtski rječnički fond.

Imenica *kāmečak* u govoru Novoga Sela u Slovačkoj ima značenje 'zdrobljeni kamenčić poput šljunka, tj. usitnjeni kamen'. Etimologijski gledano *kamečak* je derivat od imenice *kamek* koja je uobičajena u gh. govorima. No u govoru Novoga Sela ne rabi se *kamek* nego samo realizacija *kamen*. Zbog toga u novoselskom govoru nije na sinkronijskoj razini moguće izvođenje sufiksom *-(a)k* od *kamek* nego samo izvođenje sufiksom *-eč(a)k* od skraćene osnove imenice *kamen*. To inače nije jedini primjer tvorbe imenica sufiksom *-eč(a)k* u novoselskom govoru. Njime je deriviran deminutiv *oltarēčak* 'oltarić', a i izvedenica *kāmečak* ima svojevršno obilježje deminutivnosti, ali s dodatnim značenjskim obilježjima.

Inače, u govoru Novoga Sela u Slovačkoj, kao i u govoru Hrvatskoga Groba, više je deminutiva nego u ostalim gh. govorima, što se može smatrati slovačkim utjecajem. Posebice se ta tvrdnja odnosi na česte deminutivne tvorbene inačice. Tako se npr. u govoru Novoga Sela u Slovačkoj usporedno rabe deminutivne tvorbene inačice *košūljica* i *košūljka*. Jedna je izvorno hrvatska tvorenica, a druga je slovakizam tvorbeno raščlanjiv na sinkronijskoj razini. Poznato je naime da se u hrvatskom jeziku umanjene od imenica ženskoga roda

najčešće deriviraju sufiksom *-ica*, a u slovačkom sufiksom *-ka*. No u oba je slučaja u novoselskom govoru ista tvorbena preoblika → mala košulja. Zato su *košuljica* i *košuljka* u tom govoru tvorbene inačice, neovisno o njihovu podrijetlu.

Rezultat jezika u kontaktu može biti i uspostavljanje novih tvorbenih obrazaca.

Odnos tvorbe riječi i sociolingvistike

Jezični kontakti, pa tako i oni vezani uz rječotvorbenu problematiku, mogu biti razmatrani i u okviru sociolingvistike. Opće je naime poznato da je rječotvorje znatno bogatije i razgranatije u jezicima koji su manje skloni posuđivanju iz tuđih jezika. Protivno tomu, preveliki broj posuđenica u jednom jezičnom sustavu umrtvljuje rječotvorbenu sposobnost jezikoslovaca i ostalih govornika toga jezika. U tom je smislu Stjepan Babić više puta upozoravao na bitnu razliku između hrvatskoga i srpskoga jezika upravo u odnosu prema tuđicama, a sukladno tomu i u odnosu prema tvorbi novih riječi, tj. prema novim izvedenicama i složenicama, bilo da su u pitanju doslovne prevedenice ili posve nove tvorenice⁵. Pritom se valja prisjetiti da se npr. na srednjoeuropskom prostoru po rječotvorbenoj inventivnosti posebice ističu Nijemci, Česi i Slovenci, a tako je bilo i s Hrvatima i hrvatskim jezikom do 1918., tj. do ulaska u sastav Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca. Nakon toga u hrvatskom se jeziku više posuđuju riječi iz tuđih jezika, a manje tvore vlastite nove, ali je unatoč tomu u hrvatskom rječotvorje još uvijek srazmjerno plodno.

U okviru odnosa tvorbe riječi i sociolingvistike zanimljiv je npr. rad Ernesta Barića “Iskazivanje vršiteljice radnje u hrvatskom, mađarskom i srpskom jeziku”. Barić piše: “Prateći jezična zbivanja u suvremenom hrvatskom i mađarskom jeziku uočio sam da se sociolingvistički motivirana feminizacija manifestira i sve dosljednije provodi i u jednom i u drugom, kao što je poznato, tipološki posve različitim jezicima, i to ponajprije u iskazivanju radnje, odnosno zanimanja i dužnosti što ih obnašaju žene. Istražujući istu pojavu i u nekim drugim slavenskim jezicima, nisam mogao ne primijetiti da je tendencija gramatičke, morfološko-tvorbene distinkcije zahvatila i neke druge slavenske jezike, primjerice slovenski, dok se kod nekih drugih slavenskih jezika uopće ne uočava, npr. u srpskom ili ruskom jeziku” (str. 139.).⁶ Dalje nastavlja da “bez obzira na deklarirana načela i u gramatici i u pravopisu srpskoga jezika”, u kojima se srpski gramatičari zalažu za mocijsku tvorbu, “empirijska građa potvrđuje upravo suprotnu tendenciju, naime, da se ne samo zanemaruju, dapače, uopće se ne uzimaju u obzir propisi oko primjene gramatičkih sredstava

⁵ U tom smislu vidi npr. njegovu polemiku u tjedniku *Fokus* od 24. studenoga 2006.

⁶ Navodeći primjere izvedenica s različitim sufiksima, koje označavaju vršiteljicu radnje, među izvedenicama sufiksom *-inja* Barić navodi i realizaciju *sluškinja* (str. 139.), a zapravo je tu riječ o izvedenici sufiksom *-kinja*. Oko tvorbe te izvedenice i inače su postojale nedoumice. Tako npr. Sjepan Babić u svojoj *Tvorbi riječi u hrvatskome književnome jeziku* (Zagreb, 2002.) smatra tvorenicu *sluškinja* mocijskom izvedenicom od *sluga* sufiksom *-kinja* (str. 294.), što znači da sufiks *-kinja* veže s imeničkom osnovom *slug-*, te da se na granici tvorbene osnove i sufiksa dogodila promjena *gk > šk*. Takvom je rješenju Babić vjerojatno pribjegao zato što je želio izvedenicu *sluškinja* uključiti u sustav mocijske tvorbe izvođenja imenica koje označuju bića ženskoga spola od onih koje označuju bića muškoga spola. Međutim, u ovom je primjeru puno jednostavnije izvođenje od prezentske osnove glagola *služiti*, također sufiksom *-kinja*, uz jednačenje po zvučnosti na granici tvorbene osnove i sufiksa. Čak i sociolingvistički gledano, zanimanje sluškinje ne može se smatrati mladim od zanimanja sluge, pa i s toga gledišta mocijska tvorba u ovom slučaju nije opravdana.

za označavanje, isticanje spola kod vršitelja radnje” (str. 140). Za ilustraciju navodi primjere iz beogradske *Politike* od 6. svibnja 1998. tipa *predsjednik Gabrijela Kirk, javni tužilac Biserka Krpić* i dr. (str. 140-141) te sukladne primjere sa srpske televizije, kojima suprotstavlja primjere s hrvatske televizije s provođenjem mocijske tvorbe (str. 141). Također ističe, da se u mađarskom jeziku, premda izostaje kategorija gramatičkoga roda, redovito vršiteljica radnje iskazuje tvorenjem složenice koje je drugi član *nő* ‘žena’, npr. *szakácsnő* ‘kuharica’, *tanárnő* ‘nastavnica’ (str. 145). Zaključuje da “tvorbena razlikovanje vršitelja/ice radnje sve više postaje jezična praksa u Hrvatskoj i Mađarskoj, bez obzira na genetske i tipološke različitosti dvaju jezika, dok istodobno srpski književni jezik i jezičnu politiku te praksu u Jugoslaviji⁷ ne karakterizira ta, s preobrazbom društva i s promijenjenim statusom žena u njemu, tijesno povezana jezična pojava” (str. 147).

No ovom ćemo se prigodom ponajprije usredotočiti na odnos tvorbe riječi i sociolingvistike koji dolazi do izražaja u razlikama rječotvorbenoga sustava pojedinoga govora u različitim naraštajima. U umirućim govorima u dijaspori leksički fond općenito, a time i rječotvorbeni sustav sve je siromašniji što su naraštaji mlađi. S druge strane, u srazmjerno dobro sačuvanim govorima poput pinkovskoga, u mladih nestaju neke tvorenice i tvorbeni obrasci kojih je bilo u starijih naraštaja, ali se zato javljaju brojni novi rječotvorbeni odnosi, pod utjecajem njemačkoga jezika, ali i pod utjecajem ghkj., pa i hkj. No neke se tvorenice ipak preuzimaju od starijih. To su dva razloga zašto je u pinkovskom govoru srazmjerno više tvorenica nego u ostalim gh. govorima, a oba imaju uporište u dobrom poznavanju hrvatskoga jezika svih naraštaja. S jedne se strane barem donekle čuvaju stare tvorenice koje su u drugim govorima obično zamijenjene germanizmima, a s druge se strane usvajaju tvorbeni obrasci iz hkj., osobito kada je riječ o imenovanju novih stvari i pojmova. Općenito se može reći da u dobro sačuvanim mjesnim govorima u dijaspori više je tvorenica u govoru mladih, posebice u školaraca, jer oni, osim tvorenica naslijeđenih od starijih naraštaja, rabe i nove koje uče na nastavi materinskoga jezika u školi, te ih adaptiraju u svoj mjesni govor. Protivno tomu, u govorima koji odumiru znatno je više tvorenica u govoru starijih. Što je govor na većem stupnju odumiranja, to se i dobná granica govornika, pa time i korisnika tvorbenih obrazaca, sve više pomiče prema natrag, tj. prema starijemu i najstarijemu naraštaju.

Već ovaj kratak pregled pokazuje da je još mnogo otvorenih pitanja vezanih uz odnos tvorbe riječi prema drugim granama jezikoslovlja. Osobito je puno otvorenih pitanja kada se ti odnosi razmatraju u pojedinim mjesnim govorima i skupinama govora.

LITERATURA

- Stjepan B a b i ć, 1991: *Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku*, 2. izd., HAZU – Globus, Zagreb
- Stjepan B a b i ć, 1998: “Tvorba riječi”, u: *Hrvatski jezik*, ur. Mijo Lončarić, Opole, str. 109-118.

⁷ Tekst je nastao u vrijeme postojanja tzv. Savezne Republike Jugoslavije koja je obuhvaćala Srbiju i Crnu Goru.

- Stjepan B a b i ć, 2002: *Tvorba riječi u hrvatskome književnome jeziku*, treće, poboljšano izdanje, Nakladni zavod Globus – HAZU, Zagreb
- Ernest B a r i ć, 2006: "Iskazivanje vršiteljice radnje u hrvatskom, mađarskom i srpskom jeziku", u: Ernest Barić: *Rode, a jezik?!*, Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj, Pečuh, str. 139-148.
- Eugenija B a r i ć, 1979: "Tvorba riječi" (osim odjeljka "Tvorba glagola"), u: E. Barić i sur., *Priručna gramatika hrvatskoga književnog jezika*, Zavod za jezik Instituta za filologiju i folkloristiku – Zagreb, Školska knjiga, Zagreb, str. 219-289. i 297-303.
- Eugenija B a r i ć, 1995: "Tvorba riječi" (osim odjeljka "Tvorba glagola"), u: E. Barić i sur., *Hrvatska gramatika*, Zavod za hrvatski jezik – Školska knjiga, Zagreb, str. 285-371. i 387-389.
- Eugenija B a r i ć, 1997: "Tvorba riječi" (osim odjeljka "Tvorba glagola"), u: Eugenija Barić, Mijo Lončarić, Dragica Malić, Slavko Pavešić, Mirko Peti, Vesna Zečević, Marija Znika, *Hrvatska gramatika*, II. promijenjeno izdanje, Školska knjiga, Zagreb, str. 285-371. i 387-389.
- Živko B j e l a n o v i ć, 1995: "Tvorbeni prsten kao model opisa antroponomastičkih tvorenica", *Filologija*, 24-25, Zagreb, str. 61-68.
- Helene K o s c h a t, 1978: "Die čakavische Mundart von Baumgarten im Burgenland", *Schriften der Balkankommission Linguistische Abteilung*, 24, br. 2, Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Wien
- V. I. M a k s i m o v, 1971: "Suffiks *-in(a)* s usilitel'nym značenjem", *Voprosy jazykoznanija*, 6, Moskva, str. 109-115.
- Tomo M a r e t i ć, 1963: "Tvorba riječi", u: *Gramatika hrvatskoga ili srpskoga književnog jezika*, treće, nepromijenjeno izdanje, Matica hrvatska, Zagreb, str. 299-420.
- Gerhard N e w e k l o w s k y, 1978: *Die kroatischen Dialekte des Burgenlandes und der angrenzenden Gebiete*, Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Wien
- Nimško-gradišćanskohrvatsko-hrvatski rječnik, ur. Josip Hamm, 1982, Eisenstadt – Zagreb
- Ilija P r o t u đ e r, 2004: "Tvorbene dvojbe", u: Ilija Protuder: *Pravilno govorim hrvatski 4*, Split, str. 97-108.
- Milica R a đ o v i ć - T e š i ć, 2000: "Pejorativni nazivi za žensku osobu u jednom narodnom govoru", *Južnoslovenski filolog*, LVI, 3-4, Beograd, str. 907-913.
- Marko S a m a r đ i j a i Ante S e l a k, 2001: *Leksikon hrvatskoga jezika i književnosti*, Pergamena, Zagreb
- Ju. S. S t e p a n o v, 1975: *Osnovy obšego jazykoznanija*, Moskva
- Branka T a f r a, 1998: "Leksikalizacija kao leksikološki i leksikografski problem", *Jezična norma i varijeteti*, HDPL, Zagreb-Rijeka, str. 575-581.
- Rudolf T o m s i c h, 1999: *Pravni rječnik gradišćanskohrvatsko-nimški*, Savezno kancelarstvo, Wien
- Václav V á ž n ý, 1925: "O chorvátském 'kajkavském' nářečí Horvátského Gróbu", u: Anton Václavík, *Podunajská Dedina v Československu*, Bratislava, str. 110-176.
- Václav V á ž n ý, 1927: "Čakavské nářečí v slovenském Podunají", *Sborník Filosofické fakulty university Komenského v Bratislave*, V, 47 (2), Bratislava, str. 3-216.

- Zorica V u č e t i ć, 1986: "Neki problemi tvorbe riječi", *Strani jezici*, XV, 3-4, Zagreb, str. 135-141.
- Sanja V u l i ć, 2003: "Tvorba riči", u: *Gramatika gradišćanskohrvatskoga jezika*, ur. Ivo Sučić, Znanstveni institut Gradišćanskih Hrvatov, Željezo, str. 245-390.
- Sanja V u l i ć, 2004: "Prilog izradbi kontrastivne gramatike gradišćanskohrvatskoga književnoga jezika i suvremenoga hrvatskoga književnoga jezika na primjeru tvorbe riječi", *Čakavska rič*, XXII, 1, Split, str. 13-20.
- Sanja V u l i ć, 2005: "Složeno-sufiksalna tvorba imenica u gradišćanskohrvatskim čakavskim govorima", *Croatica et slavica iadertina*, 1, Zadar, str. 47-60.
- Sanja V u l i ć, 2005: "Preobrazba kao rubni tvorbeni način pri tvorbi imenica u gradišćanskohrvatskim čakavskim govorima", *Čakavska rič*, XXXIII, 1-2, Split, str. 213-219.
- Sanja V u l i ć, 2006: "Sintaktičko-semantička tvorba kao rubni tvorbeni način pri tvorbi imenica u gradišćanskohrvatskim idiomima", *Croatica et slavica iadertina*, 2, Zadar, str. 73-82.
- Sanja V u l i ć, 2006: "Dosadašnja istraživanja tvorbe riječi u hrvatskoj dijalektologiji", *Čakavska rič*, XXXIV, 1-2, Split, str. 97-113.

IL RAPPORTO DELLA FORMAZIONE DELLE PAROLE CON LE ALTRE
BRANCHE DELLA LINGUISTICA SULL'ESEMPIO DEGLI IDIOMI CROATI DI
GRADIŠĆE

R i a s s u n t o

Nell'articolo si considera, sull'esempio degli idiomi croati di Gradišće, il rapporto della formazione delle parole con la fonologia, la morfologia, la sintassi, la lessicologia, la semantica, la stilistica, l'etimologia, la sociolinguistica e le lingue in contatto. Particolare attenzione è dedicata al rapporto tra la formazione delle parole e la semantica.

Parole chiave: formazione delle parole, fonologia, morfologia, sintassi, lessicologia, semantica, stilistica, etimologia, sociolinguistica, linguistica di contatto, idiomi croati di Gradišće, rapporto

THE GRADIŠĆE CROATIAN IDIOM: WORD FORMATION IN RELATION TO
OTHER BRANCHES OF LEXICOLOGY

S u m m a r y

Based on the example of the Gradišće Croatian idiom, the article discusses the relationship between word formation and phonology, morphology, syntax, lexicology, semantics, stylistics, etymology, sociolinguistics and language in contact. The special emphasis is put on the relationship between word formation and semantics.

Key words: word formation, phonology, morphology, syntax, lexicology, semantics, stylistics, etymology, sociolinguistics, contact linguistics, the Gradišće Croatian idiom, relationship

Podaci o autoru:

Dr.sc. Sanja Vulić je docentica na Filozofskom fakultetu u Splitu i suradnica na projektu Istraživanje hrvatskih dijalekata kojega je voditelj akademik Milan Moguš u HAZU Zagreb. Mob. 098 90 44 425; e-mail: sanja.vulic@zg.t-com.hr